

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

ГОД. LXIII

СКОПЈЕ, 4-6 2016

СОДРЖИНА

ПОВОДИ

- Добрила Миловска*
ВО СЛАВА НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ
(по повод 1100 години од неговото упокојување)..... 5
- Димитър Пандев*
ПОТСЕТУВАЊА СПРОТИ
МАКЕДОНСКОФИЛОЛОШКИОТ ЛУБИЛЕЈ..... 9
- Аџанас Николовски*
ПРОФ КРУМ ТОШЕВ – 40 ГОДИНИ
ОД СМРТТА (29.2.1912–20.11.1976)
(биографско-творечки акценти)..... 21

ЈАЗИК

- Искра Пановска-Димкова*
ПОДВИЖНИ ВОКАЛИ..... 29
- Мајмила Саздова*
ЗА УПОТРЕБАТА НА ОДРЕЧНИОТ
ПРЕФИКС НЕ- ВО МАКЕДОНСКИОТ
СТАНДАРДЕН ЈАЗИК..... 35
- Стиванислав Стиванковиќ*
МОРФОЛОШКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРЕСЕЛЕНИЧКИТЕ
МАКЕДОНСКИ ГОВОРИ ВО ЛУЖЕН БАНАТ
(по повод седумдесет години од преселбата на Македонците од
НР Македонија и Мала Преспа во јужен Банат, Војводина, Србија)..... 41

Бојан Петровски
ОСНОВНИТЕ ПОИМИ НА ТЕОРИЈАТА
НА СЕМАНТИЧКИТЕ БЛОКОВИ
(илустрација со примери од македонскиот јазик) 55

Милена Касајоска-Чагловска
ФРАНЦУСКИТЕ АТРИБУТИВНИ КОНСТРУКЦИИ СО
ГЛАГОЛИ КОИ ОЗНАЧУВААТ МИСЛОВЕН ПРОЦЕС И
НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК 63

ЛИТЕРАТУРА

Весна Мојсова-Чешишевска
ЕСЕИ ИНСПИРИРАНИ ОД ПРИКАЗНИТЕ
ЗА РОСИЦА И ЕЛОИЗА 77

Јасна Којќеска
СТАТУСОТ НА ГЕСТОТ КАЈ КАФКА, КУНДЕРА И КИРКЕГАРД 93

Трајче Стамески
МОНОЛОШКАТА РЕЧ НА ЕПСКАТА ПЕСНА
(врз моделот на македонските народни песни за Болен Дојчин) 107

Тајјана Срцева
МЕТАФОРАТА НА ТИШИНАТА И
ЛУДИЛОТО НА МАКЕДОНСКИОТ КНИЖЕВЕН ЛИК 113

Маријина Јакимоска
АНАЛИЗА НА „СЕРДАРОТ“ ОД ГРИГОР ПРЛИЧЕВ 123

МЕТОДИКА

Гордана Алексова
ОБРАЗОВНИТЕ ЗАДАЧИ
НА НАСТАВНАТА ЕДИНИЦА *СЕГАШНО ВРЕМЕ* 137

ЈАЗИЧЕН ПОТСЕТНИК

Васил Дрвошанов
НЕПОТРЕБНИ ЗАЕМКИ ВО ПРАКТИКАТА 147

Снежана Петрова-Џамбазова
ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМИ И НОРМАТА 153

ПРИКАЗИ

Лилјана Макаријоска
ЗНАЧАЕН ПРИЛОГ КОН ПРОУЧУВАЊЕТО
НА ЈАЗИКОТ НА ДАМАСКИНИТЕ
(Петар Хр. Илневски, Красимира Илневска,
Киевски дамаскин, МАНУ, Скопје 2015) 157

Весна Мојсова-Чейшневска

НАЦИЈАТА ШТО НЕ ГИ ЦЕНИ И ШТО НЕ ЗНАЕ
ДА ГИ ЦЕНИ СВОИТЕ РАСКАЖУВАЧИ, ГО ГУБН

СВОЕТО ДЕТСТВО (100 години од раѓањето на

Радослав Петковски, авторот на некогашната

лектира „Рибарот Климе“) 163

Бобан Караџејовски

САМРАК НА/ЗА ВРЕДНОСТИТЕ – РАЃАЊЕ НА НОВ СВЕТ

(Милан Ѓурчинов, *Залез на аксиолошките*

релативизам, МАНУ, Скопје, 2015) 169

Бојан Пеџревски

ПЛЕДОАЈЕ ЗА АВТОНОМНА ЛИНГВИСТИКА

(Biglari, Amir, ed, 2013 *Les risques du discours : Rencontres avec*

Oswald Ducrot Paris: Édition Lambert-Lucas) 177

IN MEMORIAM

Трајче Стамески

ПРОФ. Д-Р ФАНИЈА ПОПОВА (18.5.1944–16.10.2016). 183

Милена Касапоска-Чадловска

**ФРАНЦУСКИТЕ АТРИБУТИВНИ КОНСТРУКЦИИ
СО ГЛАГОЛИ ШТО ОЗНАЧУВААТ МИСЛОВЕН
ПРОЦЕС И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК**

Под поимот *атрибутивни конструкции* во француската граматика се разгледуваат конструкциите што содржат атрибут што се однесува на субјектот или на директниот објект. Напоменуваме дека во македонската граматика функционален еквивалент на францускиот атрибут е именскиот дел на глаголско-именскиот прирок. Во оваа статија ги обработуваме француските конструкции со атрибут на директниот објект (КАО), во кои како атрибутивни се среќаваат глаголи што означуваат мисловни и евалуативни процеси, односно: *croire, juger, trouver, considérer* и *estimer*.

1. Синтаксички особини

Една од основните синтаксички карактеристики на овие конструкции претставува неотстранливоста на атрибутивниот елемент. Имено, во негово отсуство, конструкцијата станува синтаксички и семантички неодржлива. Освен оваа особеност, тие ги покажуваат и следниве други карактеристики:

а) *Можносӣ за парафраза со декларативна реченица, која шио̄ ире̄ис̄тавува нивни синтаксички еквивалентӣ:*

- (1) *On les croyait morts et enterrés.* (елек. кор.)
- (1а) *Ги мислеа за мртви и закопани.* (н.п.)
- (1') *On croyait qu'ils étaient morts et enterrés.* (н.к.)
- (1'а) *Мислеа дека се мртви и закопани.* (н.п.)
- (2) *J'ai trouvé cela très grave.* (елек. кор.)
- (2а) *Сторед мене, тоа беше многу страшно.* (н.п.)
- (2') *J'ai trouvé que cela a été très grave.* (н.ӣ)
- (2'а) *Сметав дека тоа е многу страшно.* (н.п.)

б) *Можносӣ за вметнување на којула̄та être:*

- (3) *J'ai quand même trouvé le jeu bien sympa malgré l'aspect répétitif* (елек. кор.)

(3а) Мене, сепак, израјќа ми беше интeресна и покрај повтoрувањата (н.п.)

(3б) Мене, сепак, израјќа ми се виде интeресна и покрај повтoрувањата. (н.п.)

(3в) Сјорег мене, израјќа беше интeресна и покрај повтoрувањата. (н.п.)

(3') *Le jeu que j'ai trouvé être bien sympa malgré l'aspect répétitif.*

(3'а) Израјќа која ми беше интeресна и покрај повтoрувањата.

в) Замена (клицизација) на аитрибуитскиите допoлненија:

(4) *Personne ne croyait alors cette nouvelle venue capable de dépasser CNN.* (елек. кор.)

(4а) Тогаи никој не веруваше дека овој нов канал ќе биде сјособен да зо надмине CNN. (н.п.)

(4б) Тогаи никој не мислеше дека овој нов канал ќе биде сјособен да зо надмине CNN. (н.п.)

(4') *Dépasser CNN, personne n'en croyait capable cette nouvelle venue.*

(4'а) Да зо надмине CNN? Никој не зо смейаше новиот канал сјособен за тоа/такаво нешто. (н.п.)

2. Карактеристики на глаголите

Во француските јазични истражувања глаголите од оваа група често се разгледуваат како глаголи што покажуваат модални карактеристики. Имено, се работи за тоа дека во КАО тие ја губат својата полнозначност и немаат улога на управувачи на предикативната врска меѓу директниот објект и атрибутот. На тој начин тие се лишени од функцијата на главен предикат или на предикативно јадро, добивајќи статус на модални глаголи, слично како глаголот *faire*, во конструкциите од типот на *Il le fait courir*, или на *зла̀золи-ојерајќори*, кои „градат целина со придавката по нив“ (Blanche-Benveniste, 1988:62, во Tobback, 2008: 74):

(5) *Marie croyait heureuse sa mère.*

SN1 - [V - X]- SN2

Доказ за нивната ослабена улога во овој тип КАО, според Тобак, претставува и фактот што може да дојде до инверзија на директниот објект и атрибутивниот елемент:

(6) *Certains amis trouvèrent un peu particulier le nom de Véronique dont il baptisa le premier.* (CV, 52)

(6a) *Некои пријатели смејќаа дека е малку необично имејќо Вероника со кое го крсти својето прво дете.* (ПВ, 89)

(6b) *На некои пријатели, имејќо Вероника со кое го крсти својето прво дете им се вде малку необично.* (н.в.)

(7) *J'ai toujours trouvé merveilleuses les voix de ces artistes*
(елек. кор.)

(7a) *Одсекогаш сум мислела дека овие изведувачи имаат прекрасен глас.* (н.п.)

(7b) *Одсекогаш сум го смејќала за прекрасен гласот на овие изведувачи.* (н.п.)

(7в) *Гласот на овие изведувачи одсекогаш ми бил преубав.*
(н.п.)

Бидејќи глаголот има помошна функција во горните примери, атрибутивниот предикат ја презема улогата на главен предикат, заземајќи централно место во реченица, веднаш зад глаголот, кој добил особини на помошен глагол: „Во тој случај, елементарно SN2 (објектот) не треба повеќе да се толкува како семантички субјект на вториот предикат, туку како објект на еден „сложен“ предикат кој се состои од комбинација на глаголот и атрибутивниот предикат X. Од гледна точка на информативната содржина, референтот на SN2 може во тој случај да биде дел од реченичниот предикативен фокус“¹.

3. Анализа

Како што наведовме, предмет на анализа во оваа статија се конструкциите со атрибут на објект, во кои како атрибутивни глаголи се среќаваат глаголи што опишуваат мисловни, интелектуални, евалуативни процеси: *croire, trouver, juger, considérer, estimer*.

Основен белег на КАО што ги содржат овие глаголи претставува модалноста или, поточно, епистемичната модалност, затоа што во сите нив е присутен ставот на говорителот во поглед на реченичната содржина.

Конкретно, од анализата се воочува дека кај нив признакот на директниот објект му се прирекува како резултат на мислењето,

¹ “Dans ce cas, en effet, le terme SN2 n’est plus à interpréter comme le sujet sémantique du prédicat second, mais bien comme l’objet d’un prédicat “complexe” formé par la combinaison du verbe et du prédicat X. D’un point de vue informationnel, le référent du terme SN2 peut alors faire partie [...] du focus prédictif de la proposition” (Tobback, 2005: 228).

личниот сѝав или расудувањето на говорителот, во вид на оцена или процена на говорителот за приречената особина или како негов субјективен вѝечайок.

Мислењето и сѝавојт на говорителот се застапени во конструкциите со сите глаголи од оваа група, но најчести се кај глаголот *croire*. Во македонските еквиваленти овој признак се предава со глаголите *мисли* и *смејта* како дел од декларативна реченица: *мисли дека/смејта дека некој/нешто е некаков/некаква, со некаква особина/својсѝиво*, или во зависна именско-предикатска конструкција, со предлогот *за*: *смејта некој/нешто за некаков/некаква, со некаква особина/својсѝиво*:

(8) *On le croyait froid, iconoclaste, provocateur.* (елек. кор.)

(8а) *Мислеа дека е ладен, иконокласт, провокагор.* (н.п.)

(8б) *Го смејтаа за ладен, иконокласѝ, ѝпровокаѝор.* (н.п.)

(8в) *Важеше за ладен, иконокласѝ, ѝпровокаѝор.* (н.п.)

(9) *Ils furent arrѝtѝs par Simon Tempestras qui jugea l'idѝe trop dangereuse.* (елек. кор.)

(9а) *Тие беа уапсени од Симон Темпестрас, кој смејташе дека идејата е ѝрмножу опасна.* (н.п.)

(9б) [...] кој *идејата ја смејташе за премногу опасна.* (н.п.)

(9в) [...] кој *идејата ја оцени како многу опасна.* (н.п.)

(10) *Et tantѝt je me trouve sage, et tantѝt je m'accuse de lѝchetѝ.* (FR, 149)

(10а) *Понекогаш мислам дека сум ѝамејтна, а ѝонекогаш се обвинувам дека сум ѝлашлива.* (н.п.)

(10б) *Најѝтти се смејтам за умна, а најѝтти се обвинувам за сѝирашливостѝ.* (СЖ, 53)

(10в) *Најѝтти се мислам за мугра, а најѝтти се обвинувам дека сум ѝлашлива.* (н.в.)

(10г) *Понекогаш си се смејтам за ѝамејтна, а ѝонекогаш се обвинувам дека сум ѝлашлива.* (н.п.)

(10д) *Понекогаш се мислам ѝамејтна, а ѝонекогаш се обвинувам дека сум ѝлашлива.* (н.п.)

(11) *Nous, famille, amis et collѝgues, estimons important d'attirer votre attention sur son cas.* (елек. кор.)

(11а) *Ние, семејсѝовојто, ѝријатѝлиѝте и колежѝите, смејтаме дека е важно да ѝо насочиме вашето внимание на неговото случај.* (н.п.)

(11б) *Ние, семејсѝовојто, ѝријатѝлиѝте и колежѝите, оценуваме дека е важно да ѝо насочиме вашето внимание на неговото случај.* (н.п.)

(12) *La très bonne nouvelle, c'est que Dieu me considère important.* (елек. кор.)

(12a) *Добриџа весџџ е дека Боџ смеџџа оџџи сум важен.* (н.п.)

(12б) *Добрата вест е дека Бог мисли оџџи сум важен.* (н.п.)

(12в) *Добрата вест е дека Бог ме смеџџа за важен.* (н.п.)

Признакот *оцена* се среќава само во КАО со глаголите *juger* и *estimer*. Во соодветните македонски конструкции среќаваме декларативни реченици со глаголите: *смеџџа, оценува, цени, џроценува*, како и конструкции во кои глаголот *оценува* гради зависен именско-предикатски исказ со предлогот *како*: *Некој оценува дека некој/неиџџо е некаков/некакво, со некаква особина/својсџџво; Некој некоџо/неиџџо џо оценува како некаков/некакво, со некаква особина/својсџџво*:

(13) *Nous estimons les conditions du marché très favorables.* (елек. кор.)

(13a) *Пазарниџџе услови џи оценуваме како мноџу џоволни.* (н.п.)

(13б) *Смеџџаме дека условиџџе на џазароџџ се мноџу џоволни.* (н.п.)

(13в) *Сџоред наша џроцена, џазарниџџе услови се мноџу џоволни.* (н.п.)

(14) *Le procureur l'estime coupable d'avoir tiré, mais a requis une dispense de peine.* (елек. кор.)

(14a) *Обвиниџџелоџџ џроценува дека е виновен џоради џџоа иџџо џукал, но џобара да биде изземен од казна.* (н.п.)

(14б) *Обвиниџџелоџџ оценува дека е виновен џоради џџоа иџџо џукал, но џобара да биде изземен од казна.* (н.п.)

(14в) *Обвиниџџелоџџ џо оценува како виновен џоради џџоа иџџо џукал, но џобара да биде изземен од казна.* (н.п.)

Што се однесува до *личниоџџ виќечайџџок на џовориџџелоџџ*, како признак од кој се тргнува при опишувањето на изгледот, особината или својството на референтот на директниот објект, го среќнаваме во конструкциите со глаголот *trouver*. Во нив глаголот не е употребен со конкретното лексичко значење на: *découvrir quelque chose, quelqu'un que l'on cherchait* (*наоџа некој/неиџџо којиџџо/коеиџџо џо барал*), туку со значење на: *considérer quelque chose de telle manière* (*восџримање неиџџо на некаков начин*). Во соодветните конструкции, во македонскиот јазик особината најчесто се предава со глаголите: *се чини, се џледа, изџледа, се сџори, се виде, е*: *Некој/неиџџо некому му се чини/му се џледа/му изџледа/му е некаков/некакво*:

- (15) *Le fait est qu'il a trouvé le livre exécration,* [...] (CV, 12)
 (15a) *Несомнено е дека романоџи му се сџџори одвраџџен* (ПВ, 23)
 (15б) *Факџи е дека романоџи му се виде одвраџџен* (н.в.)
 (15в) *Романоџи, без сомнение, му се чинеше одвраџџен* (н.в.)
 (15г) *Несомнено е дека романоџи му беше одвраџџен* (н.в.)

Од анализата на примерите се забележува, исто така, дека во КАО со овој тип глаголи се среќава исклучиво субјект обележан како [+живо суштество], додека директниот објект може да се јави во неколку форми. Имено, освен именска синтагма во определена форма или лична именка (16), најчесто во функција на директен објект се среќава замена за директен објект (17) или релативната замена *que* (18). Не е ретка ниту употребата на инфинитивна (19) и релативна дел-реченица (20) во улога на директен објект:

(16) *Mystique jugea Forge responsable de la mort de son amie.* (елек. кор.)

(16a) *Мисџиџи оцени дека Форж е одговорен за смртџиџа на нежовиџиџи џријатџел.* (н.п.)

(16б) *Мисџиџи смеџџаше дека Форж е одговорен за смртџиџа на нежовиџиџи џријатџел.* (н.п.)

(17) *Elle fut fort mal traitée par la cour de Versailles, où on la jugea laide et dépourvue du "bel esprit"* (елек. кор.)

(17a) *Таа беше многу лошо џпреџџирана од Версајскиџиџи двор, каде ја смеџџаа за зрда и неџросвеџџлена.* (н.п.)

(17б) *Таа многу лошо беше џпреџџирана од Версајскиџиџи двор, каде џџџо ја оценуваа како зрда и неџросвеџџлена.* (н.п.)

(17в) *Таа нависџџина беше лошо џпреџџирана од Версајскиџиџи двор, каде џџџо беше смеџџана за зрда и неџросвеџџлена.* (н.п.)

(17г) *Со неа нависџџина лошо се џосџџџџуваџе во Версајскиџиџи двор, каде џџџо смеџџаа дека е зрда и неџросвеџџлена.* (н.п.)

(18) *Il souligne également que les systèmes immunitaires, que l'on croyait simples, peuvent se comporter de manière complexe.* (елек. кор.)

(18a) *Тој, истџо џџака, нагласува дека имунолошџиџиџе сисџџеме, кои се смеџџаа за едностџџавни, можат да џокажат комџлексно однесување.* (н.п.)

(18б) *Тој, истџо џџака, џодвлекува дека имунолошџиџиџе сисџџеме, за кои се смеџџаше дека се едностџџавни, може да се однесуваат на комџлексен начин.* (н.п.)

(19) *Je voudrais bien que l'Église trouvât également naturel de faire pour vous ce que vous faites pour ces rats, après vous avoir aveuglé tout de même* (CV, 62)

(19a) Многу би сакал и Црквата да смејта дека е природно да зо сѝори за Вас она шѝто Вие зо правитѝе за овие сѝаорци, оѝкако сеѝак ве ослеѝија. (ПВ, 105)

(19б) Многу би сакал и Црквата да мисли дека е природно да зо сѝори за Вас она шѝто Вие зо правитѝе за овие сѝаорци. оѝкако сеѝак ве ослеѝија (н.в.)

(20) *Nous estimons indispensable que chacun puisse savoir qui bénéficie de ces aides et pour faire quoi.* (елек. кор.)

(20a) Смејтаме дека е неопходно секој да може да знае кој ја користи оваа ѝомош и за која цел. (н.п.)

(20б) Мислиме дека е неопходно секој да може да знае кој ја користи оваа ѝомош и за која цел. (н.п.)

(20в) Оценуваме дека е неопходно секој да може да знае кој ја користи оваа ѝомош и за која цел. (н.п.)

Во примерите во кои директниот објект е претставен преку заменска форма, во вид на личната замена *le, la, les* или релативна замена *que*, атрибутот и директниот објект се раздвоени. Таа раздвоеност се толкува како тенденција за формално означување на разликата меѓу именскиот и реченичниот објект. Во тој контекст, Нилсон-Ел напоменува дека, од стилски аспект, во францускиот јазик, секогаш кога постои можност за тоа, подобро е да се употреби конструкција како во примерите (21), (23) одошто конструкциите (22), (24):²

(21) *Je ne le savais pas si malade.*

(22) *Je ne savais pas Pierre si malade.*

(23) *Luc, que je pensais plus tolérant.*

(24) *Je pensais Luc plus tolérant.*

Причината поради која наведените примери се поприродни за францускиот јазик се поврзува со редоследот на зборовите, кој кај нив многу поверно го одразува, од една страна, когнитивното раздвојување на предметот на мислењето и неговиот опис, а од друга страна, *еѝисѝтемиолошкаѝа антиериорносѝ* на објектот во однос на описот што се дава за него (Nillson-Ehle, 1963, 127-129, во Riegel, 1991: 113).

² Примерите се преземени од Нилсон-Ел, во Ригел 1991: 113.

Што се однесува до македонските конструкции што се еквиваленти на француските КАО, во најголем број од примерите, со сите анализирани глаголи, како еквивалент ја среќаваме декларативната реченица, која во француските реченици претставува длабинска форма од која се изведени атрибутивните конструкции по пат на редукција на копулата.

Разликата меѓу КАО и соодветните декларативни реченици ја опишува Реми-Жиро. Имено, во атрибутивниот исказ со глаголи на мислење постои раздвоеност меѓу предметот на мислата и прирекувањето карактеристика на тој предмет. Тој аспект е отсутен во зависната декларативна реченица, која изразува воопштена, генерална, реченична содржина. Според Реми-Жиро, таа разлика може да се објасни преку фактот дека анафорскиот однос во атрибутивната конструкција е неграматикализиран, што придонесува за слабеење на врската меѓу двата реченични конституенти, односно меѓу директниот објект и атрибутот, засилувајќи го истовремено ефектот на раздвојување (Remi-Giraud, 1991: 200).

Генезата на овој тип КАО е соодветно опишана и кај Ригел: „Глаголот во атрибутивната реченица оперира во два различни домени, кои во голема мера се солидарни и каде што *NI* (објектот) има двојна, синтаксичка и интерпретативна улога. Одговорот на прашањето за што како е можно да се создаде ваква конструкција, треба да се бара на ниво на когнитивните структури поврзани со глаголот во атрибутивната конструкција. Глаголот, во својата употреба во КАО, означува сложен когнитивен процес, во чии рамки *SNo* (субјектот) си создава некаква претстава за *NI* (објектот) и, во рамките на таа претстава, му припишува некаква, емпириски проверлива, особина или субјективна процена. На тој начин, формата на реченицата ги претставува два последователни моменти на припишување на особина на објектот: најнапред, експрахирањето на самиот објект во вид на глобална претстава, потоа изделувањето на една компонента што е карактеристична за неа“³.

³ „Le verbe de la première phrase opère sur deux domaines distincts, mais largement solidaires, où *NI* joue un double jeu syntaxique et interprétatif. Comment un tel type de construction est-il possible? La réponse se situe au niveau de des structures cognitives associées au verbe de la CAO. Croire tel qu'il est employé dans (48) (атрибутивна конструкција), dénote un processus cognitif complexe par lequel *No* se donne une représentation de *NI* et, dans le cadre de cette interprétation, lui attribue une propriété empiriquement vérifiable ou une évaluation subjective. La forme de la phrase traduirait alors [...] les deux moments successifs de l'assignation d'une propriété à un objet: d'abord la saisie de l'objet lui-même sous la forme d'une représentation globale, puis l'extraction d'une composante caractéristique“ (Riegel, 1991: 111-112).

Тргувајќи од ова објаснување на Ригел, кога во македонскиот јазик постои можност паралелно да бидат употребени именско-предикатски конструкции со дативни форми и со декларативна реченица, иако тие се синтаксички блискозначни варијанти, многу поприродна би била првата опција. Такви примери наоѓаме во конструкциите со *trouver*:

- (25) *Je te trouve jolie ce soir.* (н. пр.)
(25а) *Убава си ми вечерва.* (н.п.)
(25б) *Мислам дека си убава вечерва.* (н.п.)
(26) *Il la trouve à présent moins jolie.* (CV, 114)
(26а) *Сега не му се чини толку убава.* (ПВ, 190)
(26б) *Сега не му се злега толку убава.* (н.в.)
(26в) *Сега не му изгледа дека е толку убава.* (н.в.)

(27) *Personnellement, j'ai trouvé ce film insipide, vide de sens malgré la direction moralisante qu'ils ont bien voulu essayer de lui donner.* (елек. кор.)

- (27а) *Мене лично, филмот ми беше безличен, без содржина, и и покрај тоа што се обиделе да му дадат иоучна насока.* (н.п.)
(27б) *Мене лично, филмот ми се виде безличен, [...].* (н.п.)
(27в) *Лично, мислам дека филмот беше безличен, [...].* (н.п.)
(27г) *Лично, смејам дека филмот беше безличен.* (н.п.)

Имено, во исказите (25а), (26а), (26б), (27а), (27б), значењето на *trouver* е посубјективно одошто во декларативните искази, во кои *trouver* означува објективен став, мислење на говорителот (25б), (26в), (27в), (27г). Иако во примерите од овој тип во македонскиот јазик како почест еквивалент се среќаваат декларативни искази, субјективноста на која упатуваат француските примери, според нас, подобро се пренесува со именско-предикатска конструкција и со слободен датив⁴. Поради близината на конституентите во линерната структура, со ваквиот тип искази многу поверно се предава, пред сè, синтаксичката структура на француската конструкција, што се пренесува и на планот на содржината.

Се согласуваме со Ригел дека, иако атрибутивната реченица и декларативниот исказ пренесуваат иста информација, тоа го

⁴ Слободниот датив претставува форма со која, според Минова-Ѓуркова, се означува лицето или предметот на кое му се припишува особината означена со прирокот (Минова-Ѓуркова, 2000:206). Ние сметаме дека во именско-предикатските конструкции со овој датив се укажува и на односот на говорното лице кон соговорникот или кон содржината што се соопштува, што одговара на дефиницијата за етички датив.

прават на различен начин, односно не се еквивалентни од комуникативен аспект. Имено, именско-предикатските конструкции со дативна форма се поприродни и поприфатливи, затоа што во нив, за разлика од декларативниот исказ, се упатува на директен, перцептивен или искусствен однос меѓу референтите на субјектот и на директниот објект.

Во согласност со тоа, и во следниве примери, кои ги наведува Ригел, конструкциите (28) и (30) се поприфатливи од (29) и (31) затоа што преку нив поверно се пренесува непосредното густативно или психосензорно искуство (Riegel, 2006: 43).⁵

(28) *Je trouve votre sauce trop épicée.*

(28a) *Вашиов сос ми е многу зачинеѝ.*

(29) *Je trouve que votre sauce est trop épicée.*

(29a) *Мислам дека вашиов сос е многу зачинеѝ.*

(30) *Je me sens un peu triste ce matin.*

(30a) *Се чувсѝувам малку ѝѝажсна уѝпрово.*

(31) *Je sens que je suis un peu triste ce matin.*

(31a) *Чувсѝувам дека сум малку ѝѝажсна уѝпрово.*

Декларативната реченица се среќава како чест еквивалент и на КАО во кои глаголите се употребени како рефлексивни (32), (33):

(32) *Elles se sont jugées incapables de tout faire* (елек. кор.)

(32a) *Тие смеѝаа дека не се сѝособни сѝ да најправаѝ.* (н.п.)

(32b) *Тие мислеа дека не се сѝособни сѝ да сѝораѝ.* (н.п.)

(32в) *Тие се смеѝаа за несѝособни сѝ да најправаѝ.* (н.п.)

(33) *Argan se croit malade et ne peut vivre sans être entouré de médecins.* (елек. кор.)

(33a) *Арѓан мисли дека е болен и не може да живее без да биде оѝкружен од лекари.* (н.п.)

(33б) *Арѓан си замислува дека е болен [...].* (н.п.)

⁵ Наспроти ваквите примери, Ригел наведува други глаголи, како: *constater; observer; vérifier; démontrer; prouver*; кои не подразбираат директен искусствен однос меѓу субјектот и објектот. Поради тоа, кај нив како дополнение не се јавува редуцирана атрибутивна реченица, туку декларативна реченица, во која постои граматичка раздвоеност меѓу субјектот на главниот глагол и вметнатиот субјект во декларативната реченица (Riegel, 2006: 41):

**Paul a démontré la terre ronde.*

Paul a démontré que la terre est ronde.

**J'ai constaté la chambre vide.*

J'ai constaté que la chambre était vide.

**Павле ја докажа земјата ѝѝркалезна.*

Павле докажа дека земјата е ѝѝркалезна.

**Ја консѝѝаѝирав собата ѝѝразна.*

Консѝѝаѝирав дека собата е ѝѝразна.

Во македонските еквиваленти на КАО со повратни глаголи, во коишто е употребена декларативната конструкција *мисли/сметѝа дека, си замислува дека*, мислењето на субјектот се предава без да се изнесува став, оценка за него. Наспроти тоа, во француската атрибутивна конструкција се добива впечаток дека за зборуваачот ова мислење не е многу засновано. Во овој контекст, Ригел дополнува дека разликата меѓу двата вида конструкции е поврзана со кореферентноста на субјектот и директниот објект. Според авторот, во конструкциите со повратен глагол, таа кореферентност доведува до тоа субјектот експлицитно да ја создава претставата за себе, која, на тој начин, во голема мера добива карактеристики на субјективност, и со неа на некој начин го „контаминира“ описот што го дава истиот тој субјект за сопствената претстава. Овој значенски ефект не е присутен во конструкциите со декларативна реченица, во кои, иако се кореферентни, субјектот што го дава описот и субјектот што се опишува не фигурираат во иста пропозиција. Во овие конструкции се добива впечаток дека субјектот што го дава описот не ја создава претставата за самиот себе, туку изнесува општ, глобален суд (Riegel, 1991: 114).

Освен декларативната реченица, како еквиваленти на КАО, со глаголите од разгледуваната група, може да се јават и зависни, предлошки именско-предикатски искази. Имено, кај КАО, со сите глаголи што се претставници на разгледуваната група, се среќава именско-предикатска конструкција со глаголот *сметѝа* и сврзникот *за* (34a), (35a):

(34) *Nous nous estimons libres d'émettre des opinions.* (елек. кор.)

(34a) Се сметаме за **слободни** да даваме мислење. (н.п.)

(34b) *Сметѝаме дека сме слободни да даваме мислење.* (н.п.)

(35) *Bien que méfiante et suspicieuse à l'égard des humains, qu'elle considère primitifs et irrationnels, elle a développé un profond respect pour le capitaine Archer.* (елек. кор.)

(35a) *Иако беше недоверлива и се сомневаше во човечкиот род, кој ѝ го сметаше за примитивен и нерационален, иаа разви длабока ѝочии за капетанот Арчер.* (н.п.)

(35b) *Иако беше недоверлива и се сомневаше во човечкиот род, за кој сметаше дека е примитивен и нерационален, [...].* (н.п.)

Кај конструкциите со глаголите *juger* и *estimer*, како еквивалент во македонскиот јазик, се среќава зависен именско-предикатски исказ со предлогот *како*:

(36) *Nous estimons nos évaluations correctes.* (елек. кор.)

(36a) *Нашиите процени ѝи оценуваме како ѝточни* (елек. кор.)

(36б) *Сметаме дека нашите проценки се точни* (елек. кор.)

(37) *L'Union européenne est jugée "moderne" et "démocratique" par plus de 60 % des Français.* (елек. кор.)

(37а) *Европската Унија се оценува како модерна и демократиска од страна на 60% од француската популација.* (н.п.)

(37б) *Шестејти проценити од француската популација ја оценуваат Европската Унија како модерна и демократиска.* (н.п.)

Како што видовме, за македонскиот стандарден јазик вообичаено е за глаголите *мисли* и *сметам* да конотираат зависна предлошка фраза во функција на именски дел (*мисли за*, *сметам за*). Сепак, кога се работи за конструкциите со глаголот *croire*, многу често, освен зависните именско-предикатски конструкции, во македонскиот јазик се користат и нестандартни, колоквијални изрази, кои вклучуваат употреба на независни, беспредлошки конструкции (38б), (38д), (39г). Во таков случај, според Цветковски, „*Се работи за необична реакција во нашиот јазик, во која се препознава влијание на српскиот или хрватскиот јазик, каде беспредлошкото дојолнување на глаголот со именски дел е сосема вообичаено и му конкурира на предлошкото начин на дојолнување*“ (Цветковски, 1988:37):

(38) *Franchement, je les croyais plus malins que ça.* (елек. кор.)

(38а) *Искрено, ти мислев за поинтри.* (н.п.)

(38б) *Искрено, ти сметав поинтри.* (н.п.)

(38в) *Искрено, ти сметав за поинтри.* (н.п.)

(38г) *Искрено, мислев дека се поинтри.* (н.п.)

(38д) *Искрено, ти мислев поинтри.* (колокв. фор.) (н.п.)

(39) *On les croyait fragiles mais, comme toute l'équipe s'est mise à défendre, le PSG est devenu très difficile à surprendre.* (елек. кор.)

(39а) *Ги мислеа за слаби, но кога целиот тим се стави во одбрана, стана тешко да се изненади ПСЖ.* (н.п.)

(39б) *Ги сметам за слаби, но [...].* (н.п.)

(39в) *Мислеа дека се слаби, ама [...].* (н.п.)

(39г) *Ги мислеа слаби, ама [...].* (колокв. фор.) (н.п.)

Наместо заклучок, би сакале ДА направиме кратко резиме на главните особености и резултати од анализата на овој тип КАО и нивните еквиваленти во македонскиот јазик. Имено, основна карактеристика на овие конструкции претставува епистемичната модалност, затоа што во сите нив е присутен личниот впечаток на говорителот, во форма на мислење или расудување, лична оценка или процена на говорителот за приречената особина. Во маке-

донските еквивалентни конструкции, во најголем број од случаите, овој признак се предава со глаголите *мисли* и *смейта* како дел од декларативна реченица.

Разликата меѓу атрибутивниот исказ со глаголи на мислење и еквивалентната декларативна реченица се состои во тоа што во атрибутивниот исказ постои раздвоеност меѓу предметот на мислата и прирекувањето карактеристика на тој предмет. Тој аспект е отсутен во зависната декларативна реченица, која изразува воопштена, генерална, реченична содржина.

Во случај кога во македонските еквивалентни конструкции, посебно кога се работи за конструкциите со глаголот *trouver*, има можност за паралелна употреба на именско-предикатски конструкции со дагивни форми и со декларативна реченица, треба да се претпочита првата варијанта. Имено, исказите со дагивна форма многу поверно го предаваат директниот, перцептивен или искусствен однос меѓу референтите на субјектот и на директниот објект отколку декларативната реченица [*Je te trouve jolie ce soir*: (н. пр.) → *Убава си ми вечерва*. (н.п.) наспроти *Мислам дека си убава вечерва*. (н.п.)].

Покрај декларативната реченица, како еквиваленти на КАО од овој тип се среќаваат и зависни, предлошки, именско-предикатски искази, како: *смейта за* и *мисли за*. Кај конструкциите со глаголите *juger* и *estimer*, како еквивалент во македонскиот јазик се среќава зависен именско-предикатски исказ со предлогот *како*.

Во чести случаи, посебно кога се упатува на некаква семантичка опозиција, односно одрекување на очекувањето во овие француски конструкции, како македонски еквиваленти се користат и нестандартни, колоквијални изрази, со независни, беспредлошки конструкции, за кои би можело да се смета дека се влијание од српскиот и хрватскиот јазик.

Скратеници:

н.в. - наша верзија	CV - "Les caves du Vatican"
н. пр. - наш пример	ПВ - „Подрумите на Ватикан“
елек. кор. - електронски корпус	
н. п. - наш превод	
FR - "La femme trompée"	
СЖ - „Скршена жена“	

Користена литература

кирилица

Интенцијално-синтаксички речник на македонските глаголи. Ред. Снежана Велковска, II-VI, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Петков-Мисирков“, 2001.

Минова-Ѓуркова, Л. 2000. *Синтакса на македонскиот сѐан-гарден јазик*. Скопје: Магор.

Цветковски, Ж. 1988. *Именскиот ѝприок во македонскиот јазик*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.

латиница

De Gaulmyn, M., Remi-Giraud, S. 1991: *A la recherche de l'attribut*. Lyon: PUL.

Le Goffic, P. 1993: *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette Éducation.

Riegel et al. 1994: *Grammaire méthodique du français*. Paris: PUF.

Remi-Giraud, S. 1991: “Adjectif attribut et prédicat, approche notionnelle et morpho-syntaxique”. *A la recherche de l'attribut*. Lyon: PUL. стр.151-207.

Tobback, E. 2004-2005: *Les constructions à attribut de l'objet et le marquage de la relation prédicative seconde*. Ghent.

Tobback, E. 2008. “La structure à attribut de l'objet des verbes d'attitude propositionnelle: réflexions sur le rôle du verbe”, *Travaux de linguistique*, n° 57, 73-88.

Извори

кирилица

Електронски корпус: http://wortschatz.uni-leipzig.de/ws_fra/

Електронски корпус: http://fraise.it/n_index.jsp?l=1

Де Бовоар, С. „Скршена жена“, Детска радост, Скопје, 1995. (Превод: Слободанка Колемишевска),

Жид, А. „Подрумите на Ватикан“, Магор, Скопје, 2010. (Превод: Елисавета Поповска)

латиница

De Beauvoir, S. “La femme rompue”, Gallimard, 1978.

Gide, A. “Les Caves du Vatican” (електронска верзија),